

LIFO Culture

Βιβλίο

Πέντε βιβλία με ανατρεπτικό φεμινιστικό λόγο

Πρόσφατες εκδόσεις με θέμα τη γυναικεία ενδυνάμωση και τις διαφορετικές μετατοπίσεις αφηγήσεων από συγγραφείς που καθόρισαν τον δημόσιο διάλογο σε ζητήματα ταυτότητας.

SUSAN SONTAG
Περί γυναικών
Μτφρ.: Δανάη Σιάδζου, εκδόσεις Gutenberg

Είναι ο άνθρωπος που πυροδοτούσε όλες τις μεγάλες δημόσιες κουβέντες στην Αμερική για τη θεωρία, τον φεμινισμό, τα αδιέξοδα των ιδεολογιών, την ομορφιά –μόνο αυτή τόλμησε να βάλει στην καρδιά της κοινωνικής θεωρίας το ζήτημα του ωραίου–, επιμένοντας, αντί να γράφει οχινοστενή βιβλία, να συνοψίζει περιεκτικά τον λόγο της σε ημερολόγια, να δίνει συνεντεύξεις και να παρεμβαίνει ζωντανά στον δημόσιο διάλογο. Το μούσε, στις αρχές της δεκαετίας του '70, να γράφει για τη γυναικεία χειραφέτηση, ασκώντας όμως δριμυία κριτική στον στρατευμένο φεμινιστικό λόγο, ενώ οραματιζόταν την αρμονική συνύπαρξη γυναικών και ανδρών που θα οδηγούσε, όπως υποστήριζε, στην εξάλειψη των ανισοτήτων και της πατριαρχίας. Πίστευε, επίσης, στον εξατομικευμένο προσωπικό λόγο που θα μπορούσε να λειτουργήσει ως πρόταγμα έναντι των ισοπεδωτικών θεωριών των ιδεολογικοποιημένων θέσεων. Όπως πολύ σωστά επισημαίνει η Μερβέ Εμέ στην εισαγωγή του βιβλίου *Περί γυναικών*, τα ρηζικέλευθα κείμενά της, που περιλαμβάνονται για πρώτη φορά σε ένα ολοκληρωμένο έργο, «δεν περιέχουν συμβατικές ιδέες, δανεική ρητορική – τίποτα που να παραπέμπει σε δογματισμό ή κατήχηση. Μας προσφέρουν μόνο το θέμα μιας άγριας ευφυΐας

η οποία αφιερώνεται στο έργο που έχει αναλάβει: να αφηρώσει τις πολιτικές και την αισθητική του να είσαι γυναίκα στις ΗΠΑ, στη Λατινική Αμερική, καθώς και στον υπόλοιπο κόσμο». Παρότι έχει περάσει ήδη μια δεκαετία από τότε που η Σούζαν Σόνταγκ έφυγε από τη ζωή, ο λόγος της παραμένει, ειδικά σήμερα, πιο ζωντανός από ποτέ, ενδεχομένως και προφητικός ως προς τα αδιέξοδα των στρεβλών αποχρώσεων ενός γενικευμένου και ασαφούς λόγου περί γυναικείας απελευθέρωσης. Γιατί, όπως έλεγε και η ίδια, «ο σκοπός του αγώνα δεν πρέπει να είναι να προστατέψουμε τις διαφορές μεταξύ των δύο φύλων αλλά να τις υπονομεύσουμε» με την εξάλειψη των συμβατικών διαχωριστικών γραμμών και του λόγου περί ετερότητας.

ΑΓΓΕΛΑ ΚΑΣΤΡΙΝΑΚΗ
Έρωτας στον καιρό της ειρωνείας
Εκδόσεις Κίχλη

Διατηρώντας την προνομαχική θέση της θεωρητικής επισκόπησης και την ικανότητα της φλεγματικής ειρωνείας, η μυθιορμηματική γραφή της Αγγέλας Καστρινάκη ξεχωρίζει για τη διακειμενική της διάσταση και τη λοξή θεωρητική ματιά. Στο απολαυστικό αυτό μυθιορμημα επεξεργάζεται όλες τις ρητές αποχρώσεις του ερωτικού λόγου, αν όχι με τον τρόπο του Ρολάν Μπαρτ, στον οποίο κάποια στιγμή αναφέρεται, σίγουρα με συναφή και αντίστοιχη θεωρητική και ειρωνική διάσταση. Και στις δυο περιπτώσεις, άλλωστε, μπορούμε να δούμε πώς ακριβώς στήνονται τα αφηγήματα γύρω από τις σχέσεις και ταυτόχρονα πώς αποδομούνται. Άλλωστε, ακόμα και κατά την ιδανικότερη στιγμή του ερωτικού πόθου συμβαίνει να τίθεται υπό αμφισβήτηση ο τρόπος έκφρασής του, καθώς απειλείται από την ίδια

τη δυναμική των προσώπων που εμπλέκονται και τις άπειρες δυνατότητες έκφρασής του, κάτι που απασχολεί με διαφορετικούς τρόπους τη συγγραφέα και πανεπιστημιακό Αγγέλα Καστρινάκη. Πρωταγωνιστές της πρωτότυπης αυτής απόπειρας συγγραφής μιας ερωτικής ιστορίας με διαρκείς παρεκτροπές και παρεκκλίσεις είναι η Μ και ο Μ, με άλλα λόγια η Μέλπω και ο Μάριος. Πώς ακριβώς μπορούν να εκφραστούν σε μια ερωτική ιστορία, ποια είναι τα όρια –αν υπάρχουν– και ποια η λογική της πιθανής τους αντίδρασης; Πώς μπορεί, αλήθεια, να γράψει κανείς μια ερωτική ιστορία, μια ιστορία «μοιχείας», όταν έχει προηγηθεί η Άννα Καρένινα ή ο Βέρθερος, ή ακόμα και το *Ο Ιούδας φιλόσος υπέρωχα*; Το καθένα από αυτά σου λέει «σταμάτα» με τον τρόπο του, γράφει χαρακτηριστικά η Καστρινάκη.

ΒΕΡΟΝΙΚΑ ΡΑΪΜΟ
Ας πούμε πως είμαι εγώ
Μτφρ.: Δήμητρα Δόστη, εκδόσεις Δώμα

Από τις πιο πολυσυζητημένες Ιταλίδες συγγραφείς, η Βερόνικα Ράιμο είναι καταρχάς γνήσιο τέκνο της γενιάς της. Γεννημένη το 1978, γράφει για όλα όσα την απασχολήσαν μεγαλώνοντας σε μια φαινομενικά τυπική ιταλική οικογένεια, όπου όλοι ήταν παραπάνω από εκδηλωτικοί στη συμπεριφορά τους και αγωνίζονταν να ισορροπήσουν ανάμεσα στον συνηρητισμό, τις διαρκείς πολιτικές συγκρούσεις και την προκατάληψη. «Και ο αδελφός μου και εγώ γίναμε συγγραφείς. Δεν ξέρω τι λέει εκείνος όταν τον ρωτάνε, εγώ πάντως λέω ότι αυτό οφείλεται στην πλήξη που μας παρείχαν οι γονείς μας», γράφει με αφοπλιστική ειλικρίνεια η Ράιμο σε ένα άκρω εξομολογητικό κείμενο που θίγει ζητήματα-ταμπού για την κλειστή ιταλική κοινωνία, όπως η γυναικεία απελευθέρωση, η σεξουαλικότητα, η σεξουαλική παρενόχληση, η προβληματική ενηλικίωση. Στο βιβλίο υπάρχουν και οδυνηρές στιγμές που δύσκολα μπορεί να διαχειριστεί μια συγγραφέας, αλλά η ίδια το καταφέρνει με τον δικό της μοναδικό, κομικό τρόπο, που την

Susan Sontag

Αγγέλα Καστρινάκη

Βερόνικα Ράιμο

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

έχει καταστήσει δημοφιλή πέρα από τα σύνορα της χώρας της. Το βιβλίο ήταν υποψήφιο για το διεθνές βραβείο Booker 2024, ενώ απέσπασε το βραβείο Strega Νέων Συγγραφέων και ετοιμάζεται να μεταφερθεί στον κινηματογράφο.

BELL HOOKS

Όλα για την αγάπη

μτφρ. Μαρτίνα Ασηκηποπούλου, εκδόσεις Μεταίχμια

Μία από τις πιο γνωστές ακτιβίστριες στην Αμερική, η μπελ hooks, κατά κόσμο Γκλόρια Γουόκινς, έφυγε πριν από τρία χρόνια από τη ζωή, βάζοντας ωστόσο τα θεμέλια στις επικρατούσες συζητήσεις στα προγράμματα ταυτότητας στα πανεπιστήμια, τον φεμινισμό και την κοινωνική θεωρία. Η Αφροαμερικανίδα φεμινίστρια επέλεξε το όνομα μπελ hooks –γραμμένο πάντα με μικρά γράμματα γιατί, σύμφωνα με τη θεωρία της, κανένα γράμμα δεν πρέπει να έχει το προνόμιο του κεφαλαίου χαρακτήρα– ως φόρο τιμής στη μητέρα και τη γιαγιά της, τις πρώτες Αφροαμερικανίδες θεωρητικούς που υποστήριξαν με ενάργεια σε μια σειρά από βιβλία ότι στην πλειονότητά τους τα κοινωνικά θέματα, π.χ. η φυλή, το φύλο, η τάξη και ο σεξουαλικός προσανατολισμός, είναι άρρηκτα συνδεδεμένα και ότι στη σύγχρονη θεωρία δεν πρέπει να παραβλέπουμε τη συνάφειά τους. Εξού και πολέμησε με ιδιαίτερη σφοδρότητα τη «λευκή ρατσιστική καπιταλιστική πατριαρχία» και έγινε σημείο αναφοράς στην πρόσφατη διευρυμένη συζήτηση που πυροδότησε στα πανεπιστήμια το κίνημα του #metoo. Όμως, όλες αυτές οι συζητήσεις που ανοίγει με τα βιβλία της η hooks δεν εστιάζουν στην αντιπαλότητα αλλά στη συμφιλίωση και διακηρύσσουν το απόλυτα κοινό αιτούμενο, να βρούμε και να διεκδικήσουμε την αγάπη, που, όπως υποστηρίζει, είναι η πιο μεγάλη απώλεια στην κυνική εποχή μας. Χρησιμοποιώντας αναφορές από τη φιλοσοφία

και τον κινηματογράφο, μιλώντας βιωματικά και σε εξομολογητικό τόνο, η συγγραφέας, παρά τη θεωρητική της σκευή, ανοίγει το εκτεταμένο αυτό δοκίμιο με αναφορά στο Άσμα Ασμάτων και το κλείνει με τον Ρίλκε – τι πιο ωραίο ο κύκλος της αγάπης να ολοκληρώνεται με ποιήση;

ΧΑΡΗΣ ΒΛΑΒΙΑΝΟΣ

Βουτιά σε παγωμένα νερά

Μια συζήτηση με τη Μάργκαρετ Άτγουντ Εκδόσεις Πατάκη

Κάθε φορά που ακούγεται ο λόγος της Μάργκαρετ Άτγουντ νομίζεις ότι είναι σαν εκείνη ακριβώς τη φορά που η έφηβη ακόμα συγγραφέας πειραματιζόταν με τις μούσες, τις αρχαίες ηρωίδες της ή αυτά τα παράξενα πλάσματα που είναι βγαλμένα από το απώτερο δυοτοπικό μέλλον για να μας θυμίσουν την καταγωγή μας, καθώς ο λόγος της διατηρεί αυτοοσία τη ζωντάνια του και είναι ιδιαίτερα δημοφιλής στη νεολαία. Σε αυτή την απολαυστική συζήτηση με τον Χάρη Βλαβιανό που είχαμε τη χαρά να παρακολουθήσουμε από κοντά στο θέατρο Ρίερσε του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδας η Άτγουντ είναι πιο αποκαλυπτική από ποτέ, καθώς ξετυλίγει όλο το συγγραφικό της ταξίδι από την Πηνελόπεια μέχρι σήμερα. Σωστά ο Βλαβιανός επισημαίνει ότι το επίθετο «φεμινιστική» περιγράφει με πολύ απλουστευτικό τρόπο το πολύπλοκο μυθιστορηματικό σύμπαν που έχει στήσει η Καναδή συγγραφέας, στο οποίο επιστρέφουμε χρόνια τώρα. Είναι χαρακτηριστικό ότι στην ερώτηση του Βλαβιανού γιατί επιλέγει τον Κάτω Κόσμο και τη Σίβυλλα, απαντάει παραπέμποντας στην πληθώρα ιστοριών που φέρνουν μαζί τους οι ποιητές και οι συγγραφείς καθώς επιστρέφουν από τον Κάτω Κόσμο, δίνοντας έμφαση στη χωροχρονική διάσταση, καθώς «οι νεκροί γνωρίζουν το μέλλον, διότι υπάρχουν εκτός του χρόνου. Το αναφέρει και η Βίβλος, στο εδάφιο όπου ο Σαούλ ζητά από τη μάγισσα της Ενδώρ να επικαλεστεί το πνεύμα του Σαμουήλ, ο οποίος λέει “Θα χάσεις τη μάχη. Λυπάμαι”». Μια άκρως ενδιαφέρουσα συζήτηση με πλούσιες διακευμενικές αναφορές που μπορεί να διαβαστεί και ως οδηγός πλοήγησης στον πλούσιο θεωρητικό αλλά και άκρως πολιτικό –βλέπε Η Ιστορία της Θεραπεινίδας– κόσμο της Άτγουντ.

LIFO